

Кучменко Віталій*к.е.н., доц.**Державний університет «Житомирська політехніка»***Ковальчук Володимир***к.е.н.**Державний університет «Житомирська політехніка»***Проблеми протидії міжнародному тероризму як об'єкт наукових досліджень: розвиток публікаційної активності**

Анотація. Сучасний тероризм в останні роки став синонімом страху і невпевненості в завтрашньому дні. У деяких суспільно-політичних колах питання вже не «якщо?», а «коли?» буде здійснено наступний теракт. Автори у власних наукових дослідженнях прагнуть порівняти відомий тероризм кінця 20-го століття і сьогодення. В переважній більшості публікацій науковці розглядають тероризм як інструмент для досягнення цілей, особливо політичних. Беручи до уваги, що немає чітко визначеного актора (акторів), які контролюють сучасний тероризм, а стратегічні цілі розмиті, ці дії можна класифікувати як гібридні. Автори також намагаються вказати на необхідність протидії сучасному тероризму шляхом аналізу причин його існування, а не зосередження зусиль на боротьбі з наслідками.

У статті досліджено наукові публікації присвячені вивченню досвіду антитерористичної діяльності міжнародних і регіональних організацій, а також відповідної державної політики низки країн. У наукових дослідженнях виявлені актуальні тенденції у боротьбі з тероризмом з огляду на зростання рівня терористичної загрози, формування нових викликів національній та міжнародній безпеці.

Ключові слова: тероризм; протидія тероризму; загроза; криза; безпека.

Постановка проблеми. Відкриття можливостей для вчених з різних країн отримати доступ до міжнародних наукометричних баз даних призвело до зростання інтересу до проведення наукового картографування наявних публікацій у обраній тематиці досліджень. Кількість наукових публікацій у світовому науковому просторі зараз вираховується тисячами одиниць, і ця кількість постійно зростає. Вже неможливо бути в курсі всіх опублікованих матеріалів, досліджувати тенденції та парадигми без створення відповідної методології. Ця проблема стає особливо актуальною як для досвідчених науковців, так і для молодих вчених, які лише починають своє вивчення певної галузі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Феномен тероризму є багатоаспектним явищем. Дослідженням поняття тероризм та протидія тероризму займалися такі відомі вчені: В.Євдокимов, Д.Грицишен, О.Олійник, Т.Власюк, Л.Сергієнко, І.Супрунова, Т.Барановська, І.Грабчук, О.Грабчук, А.Дикий, В.Малий, С.Лисак, А.Ігнатенко, М.Гуцало, В.Ємельянов, В.Ліпкан, В.Жданов, У.Лакер, І.Александр, Б.Дженкінс, Р.Клайн та ін. Проте, незважаючи на значну кількість наукових праць, на сучасному етапі залишається багато невирішених проблем у теорії протидії тероризму, що потребує подальшого дослідження та систематизації.

Метою статті є комплексний огляд поняття тероризм та протидія тероризму у періодичних наукових виданнях, що включені до переліку фахових видань України, до наукометричних баз, зокрема Scopus, Web of Science Core Collection.

Виклад основного матеріалу. Алан Прічард, британський бібліотекар та вчений, який став всесвітньовідомим, уперше в 1969 році ввів термін «бібліометрія». Він визначав бібліометрію як «застосування математичних і статистичних методів до книг та інших медіа комунікації» з метою «пролити світло на процеси письмової комунікації та характер і хід розвитку даної дисципліни» [14].

Бібліометричні дослідження є однією з ключових галузей наукометрії, яка вивчає взаємозв'язки між науковими публікаціями та досліджує якісні та кількісні аспекти наукової діяльності. Суть бібліометричних досліджень відбувається у використанні методів математики та статистики для аналізу наукових публікацій, цитування, структури досліджень, а також розвитку наукових дисциплін та різних наукових шкіл. В цілому, бібліометрія є інструментом для аналізу та вимірювання наукової продуктивності та впливу, сприяння розвитку наукових досліджень і ухвалення обґрунтованих рішень у сфері наукової політики. Крім того, бібліометричні дослідження можуть сприяти розвитку співпраці між науковими групами та країнами, сприяючи обміну знаннями та інноваціями.

Scopus та Web of Science (WoS) є двома основними та найбільш відомими наукометричними базами даних. Використання згаданих вище наукометричних баз надає дослідникам та аналітикам доступ до достовірних та об'єктивних даних, що дозволяє проводити високоякісний бібліометричний аналіз різних типів документів, які містяться в них, задля виявлення тенденцій та закономірностей досліджуваної галузі науки.

Для проведення бібліометричного аналізу тероризму ми обрали такі наукові бази даних, як Scopus та Web of Science, здійснили пошук та зібрали відомості про наукові публікації, пов'язані з цією тематикою. У процесі проведення бібліометрії ключовим є аналіз динаміки публікацій зі сформованої вибірки за пошуковим запитом «terrorism».

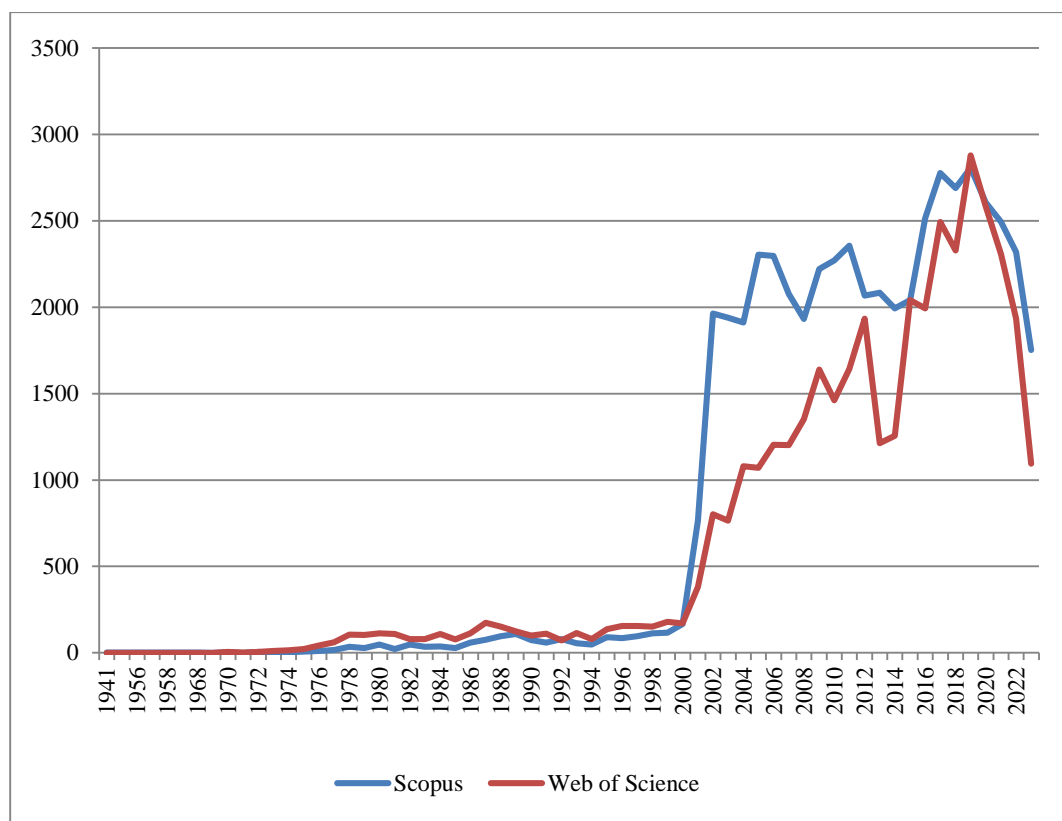

Рис. 1. Кількість публікацій за пошуковим запитом «terrorism», що індексуються наукометричними базами Scopus і Web of Science, за 1941–2023 рр., од.

Результати аналізу публікаційної активності з питань тероризму засвідчили суттєве зростання наукового інтересу до даної проблеми протягом останніх 20 років (рис. 1). До 1970 рр. кількість публікацій, присвячених тероризму знаходилася приблизно на однаковому рівні, відносно низькому, і приблизно була на рівні однієї чи двох публікацій на рік. Вже з 1970 року ми можемо прослідкувати тенденцію до збільшення уваги науковців до досліджуваної проблеми. Так, в період з 1970 року до 1980 року в рік вже виходило близько сотні різних досліджень. У період з 1980 до 2000 року тенденція до зростання інтересу збереглася і продовжила зростати. На даному етапі, ми можемо зазначити, що у наукометричній базі Web of Science було проіндексовано значно більшу кількість документів, порівнюючи зі Scopus. Найбільш активно питання тероризму почали досліджуватися починаючи з 2001–2012 років. Однією із причин даної ситуації можна вказати, що впродовж початку 2000-х років до 2012 року світ став свідком різних терористичних подій, включаючи напади 11 вересня 2001 року в США, та інші терористичні акти на різних континентах, такі як: теракти в Мадриді в 2004 році, теракт у Лондоні в 2005 році, теракт в Мумбаї в 2008 році. Ці події спричинили обурення та спонукали країни та міжнародні організації до подальших заходів для боротьби з тероризмом і підвищення рівня безпеки. Вони також підкреслили важливість міжнародного співробітництва в боротьбі з цією загрозою. Важливо зауважити, що тероризм залишається серйозною глобальною проблемою, і багато країн продовжують боротися з цією загрозою на різних рівнях. У період з 2014 до 2019 року зафіксована найбільша публікаційна активність. Протягом періоду з 2013 до 2019 року сталися численні терористичні акти у різних частинах світу, такі як теракти в Парижі 2015 року, теракти в Брюсселі 2016 року, теракт в Манчестері 2017 року, теракт в Ніцці 2016 року та теракти в Сирії та Іраку, пов'язані з діяльністю різних екстремістських груп, включаючи Ісламську державу (ISIS). Ці події свідчать про тривалу та складну природу тероризму, що впливає на безпеку та стабільність багатьох країн у світі, і

нагадують про необхідність посилення міжнародних зусиль для боротьби з цією загрозою та попередження подібних подій у майбутньому.

Наступним кроком ми проведемо аналіз публікацій, що присвячені проблемі тероризму за географічним розподілом.

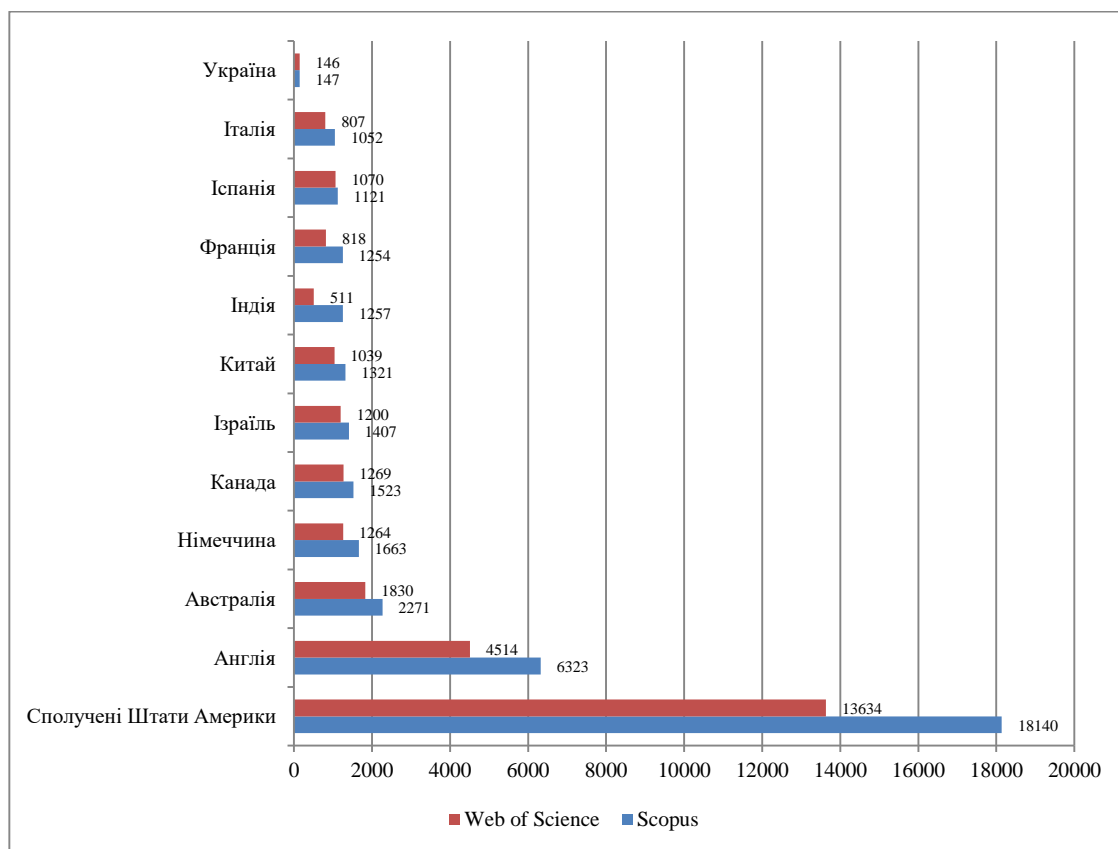

Рис. 2. Кількість публікацій в географічному вимірі за пошуковим запитом «terrorism», що індексуються наукометричними базами Scopus і Web of Science, за 1941–2023 pp., од.

Сполучені Штати Америки виступають як лідери у проведенні досліджень про тероризм завдяки своїм значним ресурсам, науковій інфраструктурі, геополітичній ролі та досвіду у боротьбі з тероризмом. Їхній вплив у світовій політиці та безпеці, особливо після терактів 11 вересня 2001 року, спонукає до інтересу у проведенні досліджень для розробки стратегій та політики проти тероризму. Крім того, США активно співпрацюють з іншими країнами та міжнародними організаціями, що сприяє обміну досвідом та інформацією, а їхній глобальний вплив у багатьох сферах дозволяє впливати на дослідження та розвиток політики щодо тероризму на світовому рівні. На другому місці за кількістю публікацій знаходиться Велика Британія. У країні існує значна кількість впливових наукових установ, університетів та центрів, спеціалізованих у дослідженні питань безпеки та тероризму, такі як: Royal United Services Institute for Defence and Security Studies (RUSI), Centre for the Study of Terrorism and Political Violence (CSTPV) в Університеті Сендрюса, International Centre for the Study of Radicalisation and Political Violence (ICSR) в Лондонському університеті King's College, Oxford Research Group (ORG) та Institute for Strategic Dialogue (ISD). До лідерів країн з дослідження тероризму, також належать Австралія (2271 публікація у Scopus та 1830 у WoS), Німеччина (1663 публікацій у Scopus та 1264 у WoS), Канада (1523 публікацій у Scopus та 1269 у WoS), Ізраїль (1407 публікацій у Scopus та 1200 у WoS), Китай (1321 публікація у Scopus та 1039 у WoS), Індія (1257 публікацій у Scopus та 511 у WoS), Франція (1254 публікацій у Scopus та 818 у WoS), Іспанія (1121 публікація у Scopus та 1070 у WoS) та Італія (1052 публікації у Scopus та 807 у WoS).

Варто зазначити, що науковці з України, також, активно долучаються до дослідження проблеми тероризму, та публікують свої праці з даного питання у журналах, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних.

Отже, тероризм є дуже важливою проблемою, яка існує протягом декількох десятиліть і не втрачає актуальності. Доцільно звузити вивчення тероризму до протидії тероризму, щоб зосередитися на більш конкретному та спеціалізованому аспекті, що дозволяє докладніше досліджувати стратегії, заходи та політику, спрямовані на запобігання та реагування на терористичні загрози. Цей підхід полегшує

покращення аналізу, розробку ефективних політичних рішень, визначення пріоритетних завдань та залучення уваги до необхідних досліджень і дій для забезпечення безпеки та протидії тероризму.

За пошуковим запитом «countering terrorism» проведемо аналіз публікацій у наукометричних базах Scopus і Web of Science.

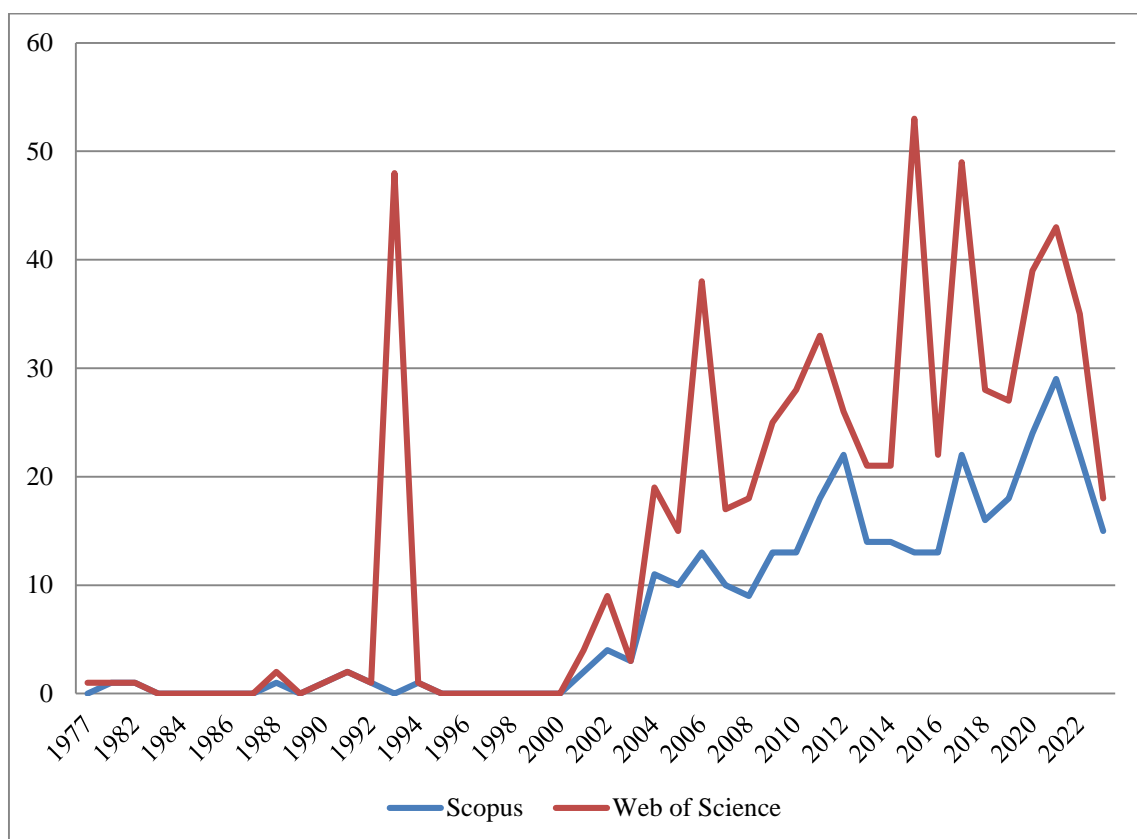
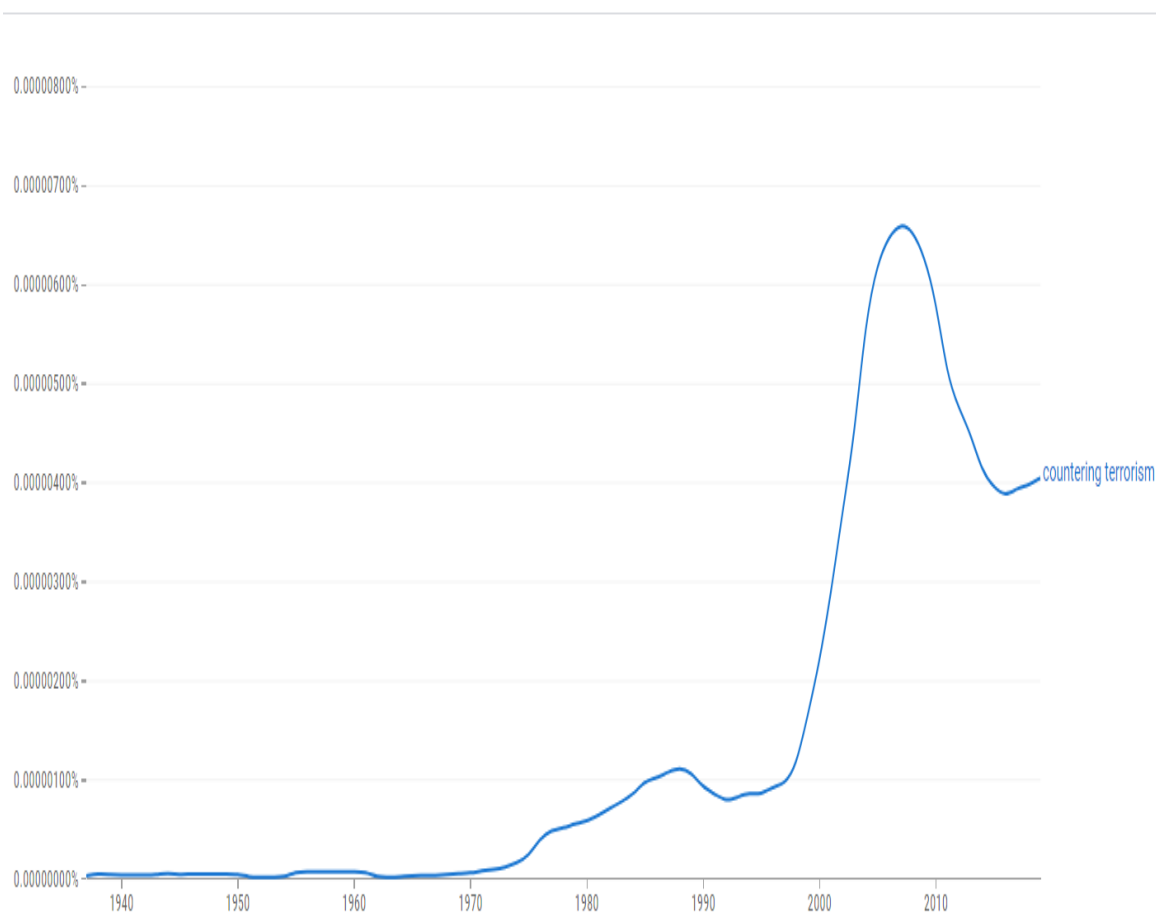

Рис. 3. Кількість публікацій за пошуковим запитом «countering terrorism», що індексуються наукометричними базами Scopus і Web of Science, за 1977–2023 рр., од.

У процесі проведення бібліометрії ключовим є аналіз динаміки публікацій зі сформованої вибірки. За результатами, відображеними на рис. 3 можна простежити, що впродовж 1977–2000 рр. середньорічна кількість статей, які індексувалися в базі Scopus та Web of Science, не перевищувала 1–2 одиниць. Значний скачок публікаційної активності був у 1993 році в наукометричній базі Web of Science. Це може бути пов'язано з кількома факторами. По-перше, цей рік був свідком страшних терористичних подій, зокрема, першого бомбового вибуху в Парку Всесвітньої Торгівлі у Нью-Йорку, що привернуло світову увагу та збудило інтерес до теми протидії тероризму. По-друге, ріст терористичних загроз та поширення діяльності терористичних груп у світі спонукали дослідників активніше вивчати цю тематику. По-третє, зростання кількості наукових і дослідницьких центрів, що спеціалізуються на проблемах протидії тероризму, сприяло збільшенню публікацій та досліджень у цій галузі. Усі ці фактори разом сприяли різкому зростанню публікаційної активності і створили підґрунтя для подальшого розвитку досліджень з протидії тероризму. В цілому, інтерес науковців до протидії тероризму почав зростати на початку 2000-х років. Найбільша кількість публікацій в рік зафіксована у базі Web of Science у 2015 році та становить 40 документів, у базі Scopus – 29 документів у 2021 році. Наразі ми бачимо, що інтерес вчених до досліджуваного питання зберігається, хоча динаміка часто змінюється під впливом багатьох факторів, що постають перед суспільством. Динаміка досліджень залежить від різних чинників, включаючи терористичні події, розвиток нових методів та технологій для протидії тероризму, а також зміни в політиці та стратегіях безпеки. Однак залишається очевидним, що проблема тероризму є об'єктом постійного інтересу для наукової спільноти, оскільки вона становить серйозну загрозу суспільству та безпеці у всьому світі.

Наступним кроком ми проведемо бібліометричний аналіз за допомогою інструменту Google Books Ngram Viewer, який відображає графік, що показує, як пошукові запити траплялися в книжковому полі за вибрані роки. Отже, аналіз за допомогою Google Books Ngram Viewer доповнить наше дослідження, надаючи важливий контекст та інформацію про поширення теми протидії тероризму в літературі поточного зазначеного періоду.

В цілому, даний інструмент дозволяє провести аналіз з 1800 до 2019 року включно. У нашому випадку ми проаналізували період з 1937 року, оскільки перші публікації з протидії тероризму зафіксовані саме в цьому році.

Джерело: складено авторами за даними Google Books NGram viewer

Рис. 4. Бібліометричний аналіз статей за ключовим поняттям «countering terrorism»

Рисунок 4 показує тенденцію з 1937 до 2019 року за ключовим поняттям «countering terrorism». Враховуючи, що перші публікації з цієї тематики датуються 1937 роком, обраний нами період аналізу повністю охоплює важливий відрізок часу в розгляді проблеми боротьби з тероризмом. Воно досягло свого піку в 2008 році і до 2012 року прослідковувався спад.

Звернемо увагу на роботу Oktavianus J., Davidson B., в якій науковці розглядають детально природу колективних дій громадян в Інтернеті, спрямованих на протидію тероризму після терактів в Індонезії. Зокрема, це дослідження висвітлює процеси формування кадрів, суспільні настрої та акторів, залучених до руху. Аналіз 10 000 твітів із хештегом #KamiTidakTakut (ми не боїмося) показав, що учасники переважно використовували мотиваційні фрейми, щоб спонукати інших брати участь у боротьбі з тероризмом і кидати виклик терору, зміцнюючи колективну ідентичність. Автори наголошують, якщо твіти були переважно в позитивному тоні, то значна кількість твітів висловлювала негативні настрої, зокрема критику руху. Крім того, більшість твітів надійшли від громадян, а деякі – від ЗМІ, організацій громадянського суспільства, державних установ та громадських діячів. Дане дослідження збагачує літературу про колективні дії в Інтернеті в контексті тероризму та пропонує практичне розуміння розробки громадських антитерористичних кампаній [14].

Наступним кроком проведемо аналіз масиву публікацій за географічним виміром.

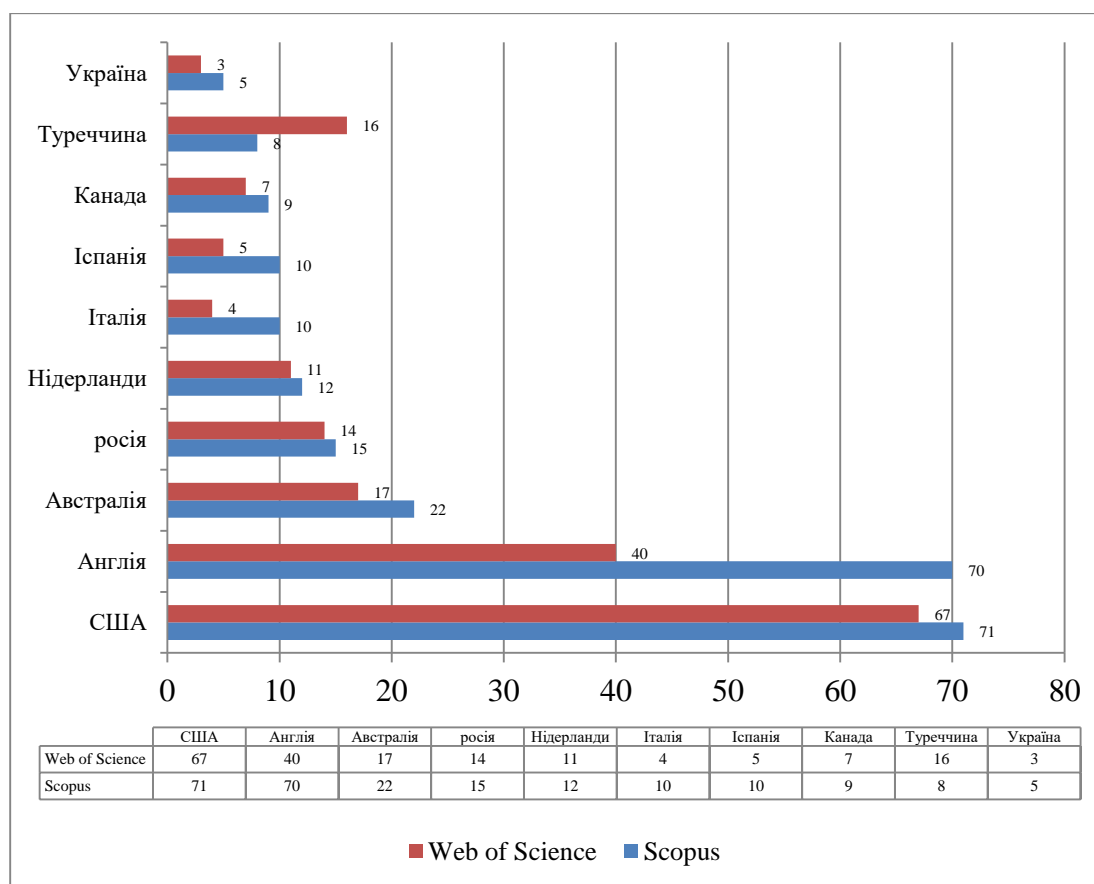

Рис. 5. Кількість публікацій в географічному вимірі за пошуковим запитом «countering terrorism», що індексуються наукометричними базами Scopus і Web of Science, од.

Аналіз рис. 5 свідчить про те, що найбільша кількість наукових робіт була надіслана до наукометричних баз даних Scopus /WoS із США (71 публікація/67 публікацій), Англії (70 публікацій/40 публікацій), Австралії (22 публікації/17 публікацій), Нідерландів (12 публікацій/11 публікацій).

Цікавою є робота наших співвітчизників С.Тищенкої, Н.Черняк, Ю.Чаплинської, О.Солдатенко, у якій науковці навели результати комплексного дослідження проблеми протидії тероризму в умовах глобального соціально-економічного та правового простору. Зокрема, проводили аналіз щодо визначення сутності та джерел виникнення тероризму з подальшим обґрунтуванням двох його видів – зовнішнього тероризму та вірусного тероризму. Для розкриття сутності одного з видів тероризму ввели поняття «незавершений історичний гештальт», основним змістом якого є умови та фактори, сприятливі для розвитку терористичних вогнищ. У роботі встановлено причинно-наслідкові зв'язки між зростанням терористичної загрози в окремих країнах Африки, Європи та Азії та станом соціально-економічного розвитку цих країн. У статті висвітлено сучасні тенденції визначення місця розташування терористичних вогнищ за їх характером. Вченими було зроблено висновок, що атмосферний тероризм має більш-менш стійку структуру та локалізується на території держав, що опинилися у кризових умовах, тоді як вірусний тероризм не має постійної локалізації, є непередбачуваним, мобільним та швидко поширюється [1].

Також варто звернути увагу на статтю Н.А. Лебедевої, метою якої є розгляд тенденцій розвитку ЗМІ як протидії тероризму в Україні. Новизна дослідження для міжнародної наукової спільноти полягає в описі українського досвіду протидії інформаційному тероризму. У цьому дослідженні йдеться про посилення комунікаційної складової антитерористичної діяльності, удосконалення інформаційної політики держави, залучення громадянського суспільства та потенціалу суспільного телебачення до системи протидії інформаційному тероризму [15].

В цілому, це свідчить про великий інтерес та активність дослідників із різних країн у галузі наукових досліджень та публікацій з питань протидії тероризму. Сполучені Штати, Велика Британія, Австралія та Нідерланди виокремлюються як лідери у цій галузі, що свідчить про їхню високу академічну і дослідницьку активність у боротьбі з тероризмом та розробці стратегій протидії йому. Наявність такого багатства наукових робіт і публікацій з цієї тематики обіцяє подальший розвиток політики та стратегій у сфері безпеки та боротьби з тероризмом.

Десятка публікацій з найбільшою кількістю цитувань

№	Назва	Автор	Рік	Джерело	Кількість цитувань	
					Scopus	Web of Science
1.	Security	Zedner L. [14]	2009	Security	372	-
2.	Balancing terrorism and natural disasters – Defensive strategy with endogenous attacker effort	Zhuang J and Bier V.M. [15]	2007	Operations Research	325	280
3.	Transatlantic counter-terrorism cooperation: The new imperative	Rees W. [6]	2006	Transatlantic Counter-Terrorism Cooperation: The New Imperative,	94	-
4.	The problem with «radicalization»: the remit of «Prevent» and the need to refocus on terrorism in the UK	Richards A. [7]	2011	International Affairs	92	69
5.	Psychological Factors in Terrorism and Counterterrorism: Individual, Group, and Organizational Levels of Analysis	Kruglanski A.W. and Fishman S. [3]	2009	Social Issues and Policy Review, 3 (1),	80	57
6.	The Trouble with Targeted Killing	Carvin S. [1]	2012	Security Studies	54	61
7.	Countering terrorism through information technology	Popp R., Armour T., Senator T., Numrych K. [2]	2004	Communications of the ACM	69	-
8.	Countering terrorism and radicalisation: Securitising social policy?	Ragazzi F. [5]	2017	Critical Social Policy	67	65
9.	Research on terrorism and countering terrorism	LaFree G., Dugan L. [4]	2009	Crime and Justice	58	50
10.	From terrorism to «radicalization» to «extremism»: Counterterrorism imperative or loss of focus?	Richards A. [8]	2015	International Affairs	46	46

Джерело: побудовано автором за даними бази даних Scopus та Web of Science

Переважна більшість праць опублікована в журналах, що індексуються одночасно двома базами даних. В цілому на десять найбільш цитованих статей вибірки припадає 1257 цитувань в базі Scopus та 628 цитувань в базі Web of Science. Водночас усі найцитованіші статті були опубліковані до 2015 р., відколи фіксується перший сплеск публікаційної активності щодо проблематики протидії тероризму. Високий рівень цитованості у поєднанні з передуманням трендам мейнстриму вказує на те, що саме завдяки цим публікаціям було закладено фундамент для подальших досліджень у даній сфері. Висока цитованість цих робіт свідчить про їхню важливість у формуванні академічного дискурсу та підґрунтя для подальших досліджень у даній галузі. Це також вказує на стійку актуальність теми протидії тероризму, яка продовжує залишатися в центрі уваги дослідників та академічної спільноти.

Структурний аналіз публікацій з предметними галузями дозволяє поглибити розуміння передумов формування наукової продукції, які відбиваються на динаміці показника кількості статей. Вивчення анотацій та назв журналів, в яких публікувалися статті зі сформованої вибірки, дає підстави стверджувати, що дана проблематика цікавить не лише фахівців з державного управління в галузії протидії тероризму, на долю яких припадає близько 55 % усіх публікацій вибірки, але й представники інших наук (рис. 6).

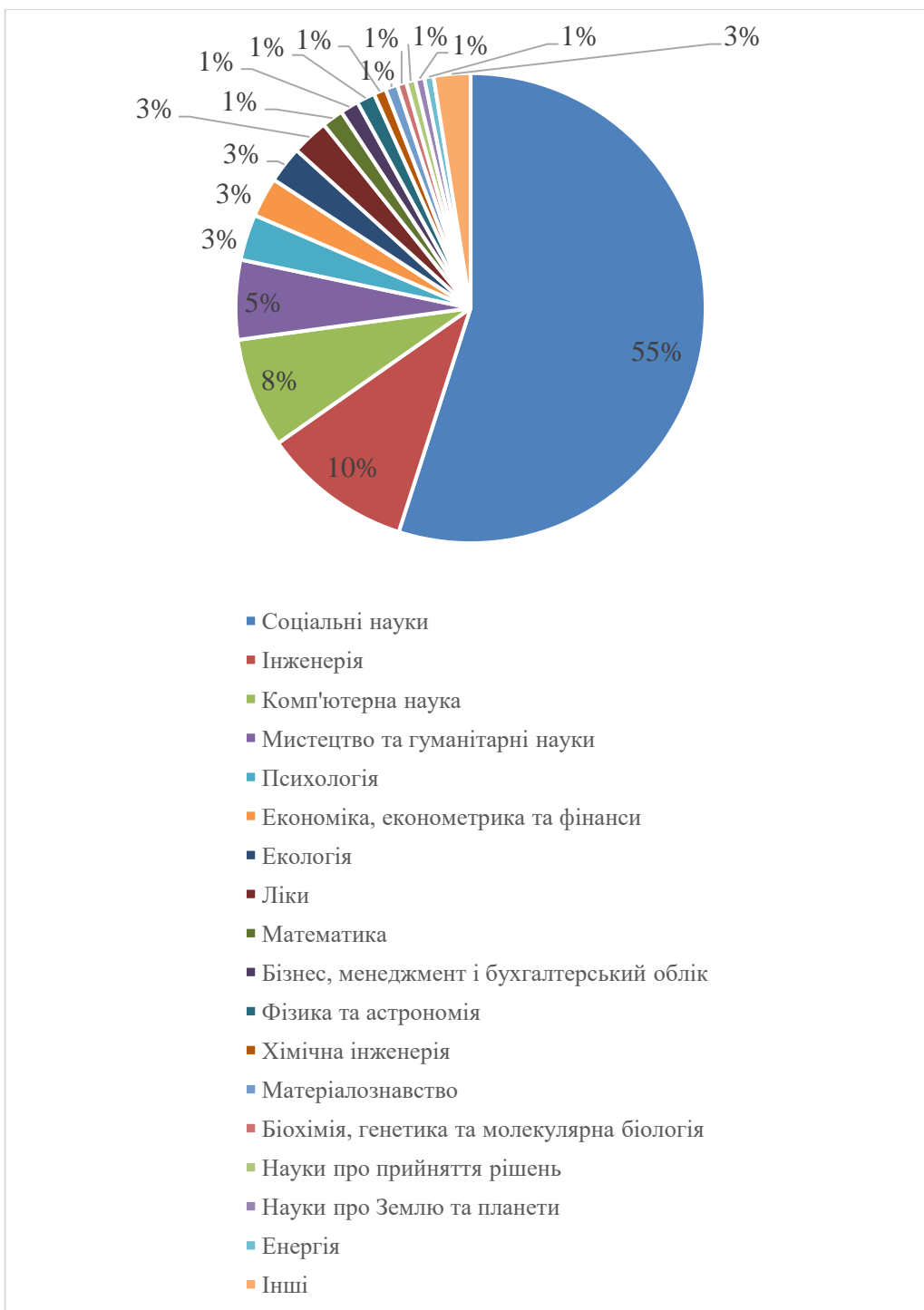

Рис. 6. Кількість публікацій в розрізі предметних галузей за пошуковим запитом «countering terrorism», що індексуються наукометричною базою Scopus

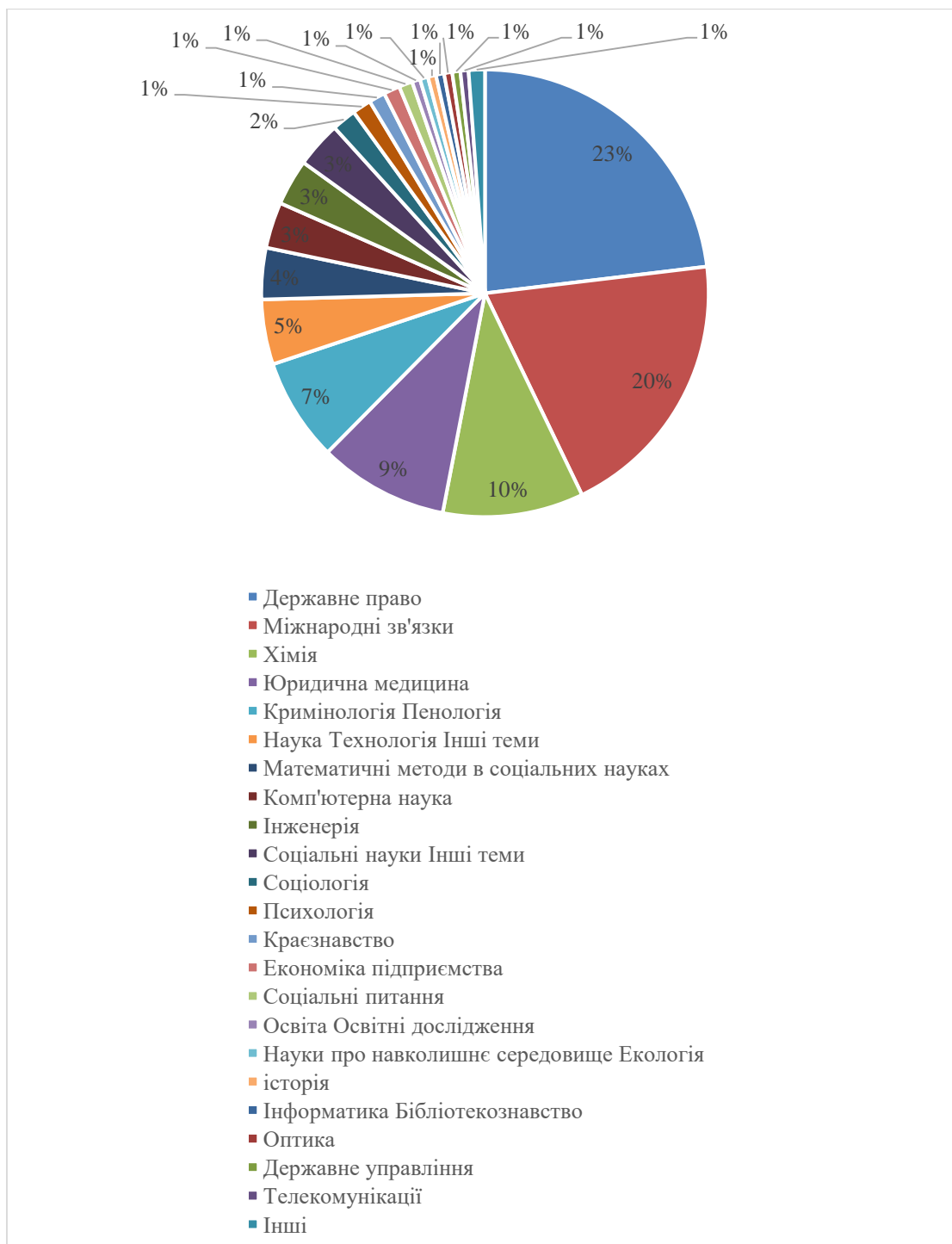

Рис. 7. Кількість публікацій в розрізі предметних галузей за пошуковим запитом «countering terrorism», що індексуються наукометричною базою Web of Science

Так, за даними Scopus предметним галузям, які пов'язані з інженерією, відповідає майже 10 % публікацій вибірки. Також, до дослідження протидії тероризму долучилися вчені з таких предметних галузей, як комп'ютерні науки (8 %), мистецтво та гуманітарні науки (5 %). На психологію, економіку, економетрику та фінанси, екологію та фармацевтичну галузь припадає по 3 % публікацій.

На рис. 7 відображена предметна структура публікацій, що індексуються наукометричною базою Web of Science. Найбільша кількість робіт опублікована в межах наступних предметних галузей: державне право – 23 %, міжнародні зв'язки – 20 % всіх робіт; хімія – 10 %; юридична медицина – 9 %; кримінологія, пенологія – 7 %; технології – 5 %; математичні методи в соціальних науках – 4 %; комп'ютерні науки,

інженерія та соціальні науки – по 3 %; соціологія – 2 %, на інші галузі науки припадає не більше 1 % публікацій з досліджуваної проблеми.

Аналіз бібліометричних даних показує, що ця тема привертає увагу дослідників із різних галузей знань, включаючи право, міжнародні відносини, хімію, медицину, кримінологію, технології, математику, соціологію та багато інших.

Це свідчить про те, що проблематика протидії тероризму є мультидисциплінарною та привертає увагу дослідників з різних наукових галузей. Мультидисциплінарний підхід дозволяє отримати комплексне розуміння проблеми та розробляти більш ефективні стратегії протидії тероризму.

Наступним кроком проведемо аналіз установ, що фінансують дослідження з питань протидії тероризму. Фінансування наукових досліджень з питань протидії тероризму є важливою складовою для забезпечення безпеки суспільства, розуміння причин і наслідків терористичних актів, розробки ефективних стратегій протидії, підвищення обізнаності та освіти у цій галузі, а також для сприяння міжнародному співробітництву. Фінансування наукових досліджень допомагає розвивати науковий підхід до розв'язання цієї глобальної проблеми і внести важливий внесок у боротьбу з тероризмом.

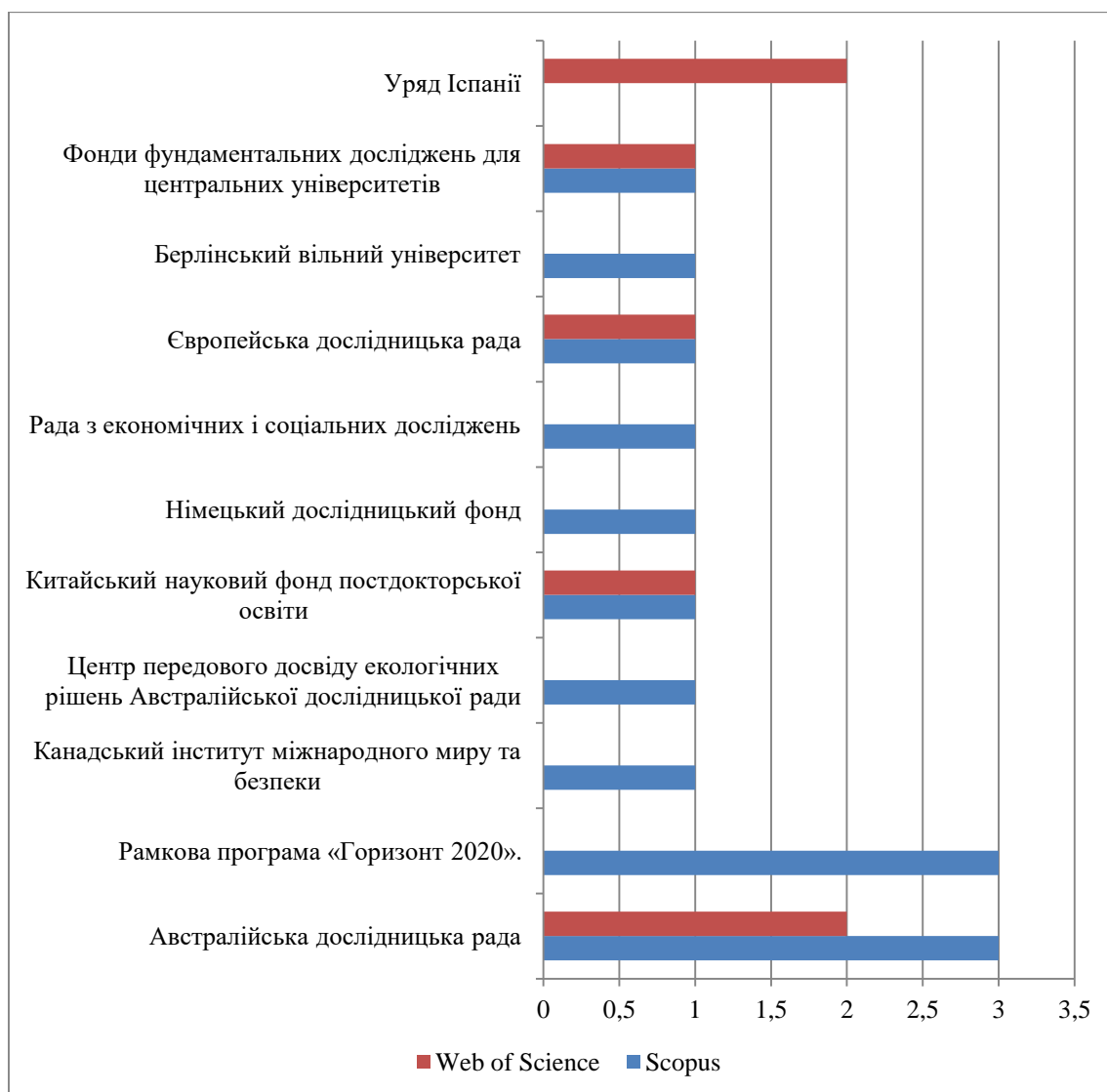

Рис. 8. Кількість публікацій в розрізі спонсорів фінансування досліджень за пошуковим запитом «countering terrorism», що індексуються наукометричними базами Scopus і Web of Science, од.

Оскільки вчені Австралії є одними з основних виконавців наукових досліджень з питань протидії тероризму, то відповідно ключовими донорами, що фінансують дані дослідження, є інституції та організації Австралії. З огляду на діаграму, що показана на рисунку 8, найбільшими спонсорами наукових досліджень є Австралійська дослідницька рада, Рамкова програма «Горизонт 2020», Канадський інститут міжнародного миру та безпеки, Центр передового досвіду екологічних рішень Австралійської

дослідницької ради Китайський науковий фонд, Рада з економічних і соціальних досліджень, Європейська дослідна рада, Берлінський вільний університет, Фонди фундаментальних досліджень для центральних університетів та уряд Іспанії. Це свідчить про глобальний характер співпраці та фінансування наукових досліджень у цій важливій галузі.

Таблиця 2

П'ять журналів з найбільшою кількістю публікацій з питань протидії тероризму, проіндексованих наукометричною базою Scopus

№	Назва журналу	Предметна область	Cite Score 2022	SJR 2022	SNIP 2022	Кількість статей
1.	Terrorism And Political Violence	Social Sciences: Political Science and International Relations Social Sciences: Sociology and Political Science Social Sciences: Safety Research Engineering: Safety, Risk, Reliability and Quality	5,1	0,438	2,171	10
2.	Critical Studies On Terrorism	Social Sciences: Political Science and International Relations	2,6	0,37	1,024	6
3.	Journal Of Policing Intelligence And Counter Terrorism	Social Sciences: Law Social Sciences: Political Science and International Relations	2,1	0,212	0,658	6
4.	Studies In Conflict And Terrorism	Social Sciences: Political Science and International Relations Social Sciences: Sociology and Political Science Social Sciences: Safety Research Engineering: Safety, Risk, Reliability and Quality	5,1	0,33	1,973	6
5.	Behavioral Sciences Of Terrorism And Political Aggression	Social Sciences: Political Science and International Relations Social Sciences: Sociology and Political Science Psychology: Social Psychology	4,4	0,347	0,942	4

Джерело: побудовано автором за даними бази даних Scopus

Як випливає з даних таблиці 2, понад 10 % статей, як потрапили до сформованої вибірки, були опубліковані лише в 5 журналах. Водночас, ці журнали відрізняються високою стабільністю та якістю опублікованих матеріалів, оскільки протягом досліджуваного періоду постійно індексуються в Scopus. Поєднання цих факторів незаперечно призводить до високого рівня цитування статей, опублікованих у них, що відображено у високих значеннях ключових бібліометричних показників, таких як Cite Score, SNIP та SJR. Цей високий рівень цитування слугує підтвердженням наукової важливості публікацій і свідчить про авторитетність журналу як організаційної структури, що забезпечує якість наукової продукції через об'єктивне рецензування матеріалів та активну співпрацю з провідними вченими в даній галузі.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Бібліометричний аналіз досліджень з питань протидії тероризму вказує на великий і стійкий інтерес науковців до цієї важливої теми. Спостереження за кількістю публікацій, авторами та фінансуванням вказують на широкий спектр дослідницьких напрямків, що охоплюють багато предметних галузей. Лідерами у дослідженнях про тероризм є США та Велика Британія, існують активні наукові центри та університети, що спеціалізуються на цій темі. Висока цитованість робіт, опублікованих до 2015 року, свідчить про їхню ключову роль у формуванні академічного дискурсу та підґрунтя для подальших досліджень. Бібліометричний аналіз також підкреслює важливість мультидисциплінарного підходу та міжнародного співробітництва для ефективної боротьби з тероризмом та розробки комплексних стратегій протидії цій проблемі.

Список використаної літератури:

1. Carvin S. The Trouble with Targeted Killing / S.Carvin // Security Studies. – 2012. – Vol. 21, No. 3. – P. 529–555. DOI: 10.1080/09636412.2012.706513.

2. Countering terrorism through information technology / *R.Popp and other* // *Communications of the ACM*. – 2004. – Vol. 47, No. 3. – P. 36–43. DOI: 10.1145/971617.971642.
3. *Kruglanski A.W.* Psychological Factors in Terrorism and Counterterrorism: Individual, Group, and Organizational Levels of Analysis / *A.W. Kruglanski, S.Fishman* // *Social Issues and Policy Review*. – 2009. – Vol. 3, No. 1. – P. 1–44. DOI: 10.1111/j.1751-2409.2009.01009.x.
4. *LaFree G.* Research on Terrorism and Countering Terrorism / *G.LaFree, L.Dugan* // *Crime and Justice*. – 2009. – Vol. 38, No. 1. – P. 413–477. DOI: 10.1086/599201.
5. *Ragazzi F.* Countering terrorism and radicalisation: Securitising social policy? / *F.Ragazzi* // *Critical Social Policy*. – 2016. – Vol. 37, No. 2. – P. 163–179. DOI: 10.1177/0261018316683472.
6. *Rees W.* Transatlantic Counter-Terrorism Cooperation / *W.Rees* // Routledge, 2007. DOI: 10.4324/9780203965764.
7. *Richards A.* The problem with «radicalization»: the remit of «Prevent» and the need to refocus on terrorism in the UK / *A.Richards* // *International Affairs*. – 2011. – Vol. 87, No. 1. – P. 143–152. DOI: 10.1111/j.1468-2346.2011.00964.x.
8. *Richards A.* From terrorism to «radicalization» to «extremism»: counterterrorism imperative or loss of focus? / *A.Richards* // *International Affairs*. – 2015. – Vol. 91, No. 2. – P. 371–380. DOI: 10.1111/1468-2346.12240.
9. *Schmid A.P.* Defining Terrorism: ICCT Report / *A.P. Schmid*. – 2023. DOI: 10.19165/2023.3.01.
10. Terrorism: Facts and statistics / Statista. – 2023 [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.statista.com/topics/2267/terrorism/>.
11. Terrorist Financing Risk Assessment Guidance / FATF. – Paris, 2019 [Electronic resource]. – Access mode : www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/Terrorist-Financing-Risk-AssessmentGuidance.html.
12. *Walek T.* Concept, Origin and Classification of Terrorist Phenomena / *T.Walek* // *Securitologia*. – 2018. – № 2. – P. 107–119. DOI: 10.4467/24497436SCU.18.018.11595.
13. *Grytsyshen D.O.* Security challenges in the geopolitical state of the modern world as a result of the COVID-19 pandemic / *D.O. Grytsyshen, V.F. Zahurska-Antoniuk* // *Економіка, управління та адміністрування*. – 2020. – № 3 (93). – С. 63–69. DOI: 10.26642/ema-2020-3(93)-63-69.
14. *Zedner L.* Security / *L.Zedner*. – Routledge, 2009. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203871133>.
15. *Zhuang J.* Balancing Terrorism and Natural Disasters–Defensive Strategy with Endogenous Attacker Effort / *J.Zhuang, V.M. Bier* // *Operations Research*. – 2007. – Vol. 55, No. 5. – P. 976–991. DOI: 10.1287/opre.1070.0434.
16. *Грабчук І.Л.* Тероризм як міжнародне явище: джерела та канали його фінансування / *І.Л. Грабчук* // *Економіка, управління та адміністрування*. – 2023. – № 2 (104). – С. 65–70. DOI: 10.26642/ema-2023-2(104)-65-70.
17. *Грицишен Д.О.* Механізм взаємодії з міжнародними правоохоронними організаціями у сфері запобігання та протидії економічній злочинності / *Д.О. Грицишен* // *Економіка, управління та адміністрування*. – 2020. – № 4 (94). – С. 131–141. DOI: 10.26642/ema-2020-4(94)-131-141.
18. *Грицишен Д.О.* Інституалізація державної фінансово-контрольної діяльності як інструмента бюджетної безпеки країни / *Д.О. Грицишен, С.В. Свірко, І.В. Супрунова* // *Економіка, управління та адміністрування*. – 2021. – № 2 (96). – С. 77–84. DOI: 10.26642/ema-2021-2(96)-77-84.
19. *Грицишен Д.О.* Попередній аудит як запорука ефективного управління публічними коштами та іншим майном, що перебуває у державній власності / *Д.О. Грицишен, С.В. Свірко, І.М. Ярмчук* // *Економіка, управління та адміністрування*. – 2020. – № 2 (92). – С. 42–55. DOI: 10.26642/ema-2020-2(92)-42-55.
20. *Лисак С.П.* Джерела, форми та канали фінансування тероризму: сучасні завдання державного управління щодо запобігання та протидії / *С.П. Лисак* // *Державне управління: удосконалення та розвиток*. – 2019. – № 9 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2008>. DOI: 10.32702/2307-2156-2019.9.75.
21. *Малий В.Ю.* Роль фінансового моніторингу в запобіганні та протидії фінансуванню тероризму / *В.Ю. Малий* // *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер. : *Економіка і менеджмент*. – 2016. – Вип. 17. – С. 149–153.

References:

1. Carvin, S. (2012), «The Trouble with Targeted Killing», *Security Studies*, Vol. 21, No. 3, pp. 529–555, doi: 10.1080/09636412.2012.706513.
2. Popp, R. et al. (2004), «Countering terrorism through information technology», *Communications of the ACM*, Vol. 47, No. 3, pp. 36–43, doi: 10.1145/971617.971642.
3. Kruglanski, A.W. and Fishman, S. (2009), «Psychological Factors in Terrorism and Counterterrorism: Individual, Group, and Organizational Levels of Analysis», *Social Issues and Policy Review*, Vol. 3, No. 1, pp. 1–44, doi: 10.1111/j.1751-2409.2009.01009.x.
4. LaFree, G. and Dugan, L. (2009), «Research on Terrorism and Countering Terrorism», *Crime and Justice*, Vol. 38, No. 1, pp. 413–477, doi: 10.1086/599201.
5. Ragazzi, F. (2016), «Countering terrorism and radicalisation: Securitising social policy?», *Critical Social Policy*, Vol. 37, No. 2, pp. 163–179, doi: 10.1177/0261018316683472.
6. Rees, W. (2007), *Transatlantic Counter-Terrorism Cooperation*, Routledge, 2007, doi: 10.4324/9780203965764.
7. Richards, A. (2011), «The problem with “radicalization”: the remit of “Prevent” and the need to refocus on terrorism in the UK», *International Affairs*, Vol. 87, No. 1, pp. 143–152, doi: 10.1111/j.1468-2346.2011.00964.x.
8. Richards, A. (2015), «From terrorism to “radicalization” to “extremism”: counterterrorism imperative or loss of focus?», *International Affairs*, Vol. 91, No. 2, pp. 371–380, doi: 10.1111/1468-2346.12240.
9. Schmid, A.P. (2023), *Defining Terrorism: ICCT Report*, doi: 10.19165/2023.3.01.

10. «Terrorism: Facts and statistics» (2023), *Statista*, [Online], available at: <https://www.statista.com/topics/2267/terrorism/>
11. FATF (2019), «Terrorist Financing Risk Assessment Guidance», Paris, [Online], available at: www.fatf-gafi.org/publications/methodsandtrends/documents/Terrorist-Financing-Risk-AssessmentGuidance.html
12. Walek, T. (2018), «Concept, Origin and Classification of Terrorist Phenomena», *Securitologia*, No. 2, pp. 107–119, doi: 10.4467/24497436SCU.18.018.11595.
13. Grytsyshen, D.O. and Zahurska-Antoniuk, V.F. (2020), «Security challenges in the geopolitical state of the modern world as a result of the COVID-19 pandemic», *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, No. 3 (93), pp. 63–69, doi: 10.26642/ema-2020-3(93)-63-69.
14. Zedner, L. (2009), *Security*, Routledge, doi: 10.4324/9780203871133.
15. Zhuang, J. and Bier, V.M. (2007), «Balancing Terrorism and Natural Disasters—Defensive Strategy with Endogenous Attacker Effort», *Operations Research*, Vol. 55, No. 5, pp. 976–991, doi: 10.1287/opre.1070.0434.
16. Hrabchuk, I.L. (2023), «Teroryzm yak mizhnarodne yavyshe: dzherela ta kanaly yoho finansuvannia», *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, No. 2 (104), pp. 65–70, doi: 10.26642/ema-2023-2(104)-65-70.
17. Hrytsyshen, D.O. (2020), «Mekhanizm vzaiemodii z mizhnarodnymy pravookhoronnyymi orhanizatsiiami u sferi zapobihannia ta protydii ekonomichnii zlochynnosti», *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, No. 4 (94), pp. 131–141, doi: 10.26642/ema-2020-4(94)-131-141.
18. Hrytsyshen, D.O., Svirko, S.V. and Suprunova, I.V. (2021), «Instyualizatsiia derzhavnoi finansovo-kontrolnoi diialnosti yak instrumenta biudzhetnoi bezpeky krainy», *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, No. 2 (96), pp. 77–84, doi: 10.26642/ema-2021-2(96)-77-84.
19. Hrytsyshen, D.O., Svirko, S.V. and Yaremchuk, I.M. (2020), «Poperednii audyt yak zaporuka efektyvnoho upravlinnia publichnymy koshtamy ta inshym mainom, shcho perebuvaie u derzhavnii vlasnosti», *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia*, No. 2 (92), pp. 42–55, doi: 10.26642/ema-2020-2(92)-42-55.
20. Lysak, S.P. (2019), «Dzherela, formy ta kanaly finansuvannia teroryzmu: suchasni zavdannia derzhavnoho upravlinnia shchodo zapobihannia ta protydii», *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok*, No. 9, [Online], available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2008>, doi: 10.32702/2307-2156-2019.9.75.
21. Malyi, V.Iu. (2016), «Rol finansovoho monitorynhu v zapobihanni ta protydii finansuvanniu teroryzmu», *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu, Serii. Ekonomika i menezhment*, Issue 17, pp. 149–153.

Kuchmenko V., Kovalchuk V.

Problems of countering international terrorism as an object of scientific research: development of publication activity

Abstract. Modern terrorism has become synonymous with fear and uncertainty about the future in recent years. In some socio-political circles, the question is no longer "if", but "when" the next terrorist attack will be committed. The authors, in their own scientific research, seek to compare the well-known terrorism of the late 20th century and the present. In the vast majority of publications, scientists consider terrorism as a tool for achieving goals, especially political ones. Given that there is no clearly defined actor (s) controlling modern terrorism, and the strategic goals are blurred, these actions can be classified as hybrid. The authors also try to point out the need to counter modern terrorism by analyzing the causes of its existence, rather than focusing on dealing with the consequences.

The article examines scientific publications devoted to the study of the experience of anti-terrorist activities of international and regional organizations, as well as the relevant state policy of a number of countries. Scientific research reveals current trends in the fight against terrorism, taking into account the growing level of terrorist threat, the formation of new challenges to national and international security.

Keywords: terrorism; counteraction to terrorism; threat; crisis; security.

Стаття надійшла до редакції 04.01.2024.